

कश्यपोऽसितो देवलो वा। पवमानः सोमः। गायत्री।

सोमा असृग्रभिन्दवः सुता ऋतस्य सादने। इन्द्राय मधुमत्तमाः ॥ ९.०१२.०१

इन्द्राय- परमेश्वराय। मधुमत्तमाः- अतिशयेन मधुराः। इन्दवः- क्लेदनकराः। ऋतस्य सादने- प्रकृतिनियतिभूतसत्यस्य सद्गानि। सुताः- निष्पादिताः। सोमाः- रसाः। असृग्रम्- सृज्यन्ते ॥१॥

अभि विप्रा अनूषत गावो वत्सं न मातरः। इन्द्रं सोमस्य पीतये ॥ ९.०१२.०२

मातरः- जनन्यः। गावः- धेनवः। वत्सं न- शाबमिव। इन्द्रम्- परमेश्वरम्। सोमस्य पीतये- रसानुभवाय। विप्राः- मेधाविनः। अभि अनूषत- अभिशब्दयन्ति ॥२॥

मदच्युत्क्षेति सादने सिन्धोरूर्मा विपश्चित्। सोमो गौरी अधि श्रितः ॥ ९.०१२.०३

मदच्युत्- हर्षस्य प्रवाहयिता। विपश्चित्- विद्वान्। सोमः- रसः। सादने- ऋतसदने। क्षेति- निवसति। सिन्धोरूर्मा- जीवोदकतरङ्गे। गौरी- मन्त्रे। गौरीशब्दो वाङ्नामसु पठितः। अधि श्रितः ॥३॥

दिवो नाभा विचक्षणोऽव्यो वारे महीयते। सोमो यः सुक्रतुः कविः ॥ ९.०१२.०४

विचक्षणः- विशेषद्रष्टा। यः। सुक्रतुः- सर्वभूतहितरत्युद्भूतसङ्कल्पात्मकाग्निमयः। कविः- क्रान्तदर्शी। सोमः- रसः। अव्यो वारे- रसव्यञ्जके प्रतीके। दिवो नाभा- चित्ताकाशमध्ये। महीयते ॥४॥

यः सोमः कलशेष्वँ अन्तः पवित्र आर्हितः। तमिन्दुः परि षस्वजे ॥ ९.०१२.०५

यः । सोमः- रसः । कलशेषु- घटेषु प्रतीकेषु वा । आ- आभिमुख्येन । अन्तः । पवित्रः- पूयमानः
सन् । आहितः- निहितः । तम्- कलशस्थं प्रतीकस्थं वा । इन्दुः- सर्वव्यापी सोमः । परि षस्वजे ।
अधिभौतिकाध्यात्मिकसोमयोः संबन्धख्यापकोऽयं मन्त्रः ॥५॥

प्र वाचमिन्दुरिष्यति समुद्रस्याधि विष्टपि । जिन्वन्कोशं मधुश्रुतम् ॥ ९.०१२.०६

मधुश्रुतम्- मधुरधारावर्षकम् । कोशम्- प्रतीकम् । जिन्वन्- प्रीणयन् । चेतयन्निति भावः ।
समुद्रस्य- चित्तसमुद्रस्य विष्टब्धे स्थाने । समुद्रो हृदयं श्रुतौ यथा अन्तः समुद्रे हृद्यन्तरायुषीत्यादिषु ।
वाचम्- मन्त्रम् । इन्दुः- सोमः । प्र- प्रकर्षेण । इष्यति- ईरयति ॥६॥

नित्यस्तोत्रो वनस्पतिर्धीनामन्तः सबर्दुघः । हिन्वानो मानुषा युगा ॥ ९.०१२.०७

नित्यस्तोत्रः- श्रुतिस्तुतः । वनस्पतिः- भूरुहाणां भौमभोगप्रतीकानामधिपतिः । धीनामन्तः-
चित्तधारणानामन्तः । सबर्दुघः- अमृतदोग्धा । मानुषा युगा- मनुष्ययुगानि । हिन्वानः-
प्रीणयति ॥७॥

अभि प्रिया दिवस्पदा सोमो हिन्वानो अर्षति । विप्रस्य धारया कविः ॥ ९.०१२.०८

प्रिया- प्रेमपात्राणि । दिवस्पदा- चित्ताकाशपदानि । कविः- क्रान्तदर्शी । सोमः- रसः । विप्रस्य-
मेधाविनः । धारया- ध्यानधारया । हिन्वानः- प्रीणयन् । अभि- अभितः । अर्षति- गच्छति ॥८॥

आ पवमान धारय रयिं सहस्रवर्चसम् । अस्मे इन्दो स्वाभुवम् ॥ ९.०१२.०९

पवमान- पूयमान । इन्दो- हृदयक्लेदनकर रस । सहस्रवर्चसम्- अनन्ततेजसम् । रयिम्-
दानयोग्यधनम् । स्वाभुवम्- आत्ममयम् । अस्मे- अस्माकम् । आ- समन्तात् । धारय ॥९॥